

Alpo ja minä

eli Kertun versio ”Normandian maihinnoususta”

Jo pikkutyttönä kohtasin Alpon monta kertaa Toppilan salmessa. Perheellämme oli moottorivene ja matkasimme usein merelle juuri Toppilan salmen kautta. Salmessa oli suurta kunnioitusta herättäviä valtamerilaitoja, jotka pikkutytön silmissä ylsivät lähes taivaan pilviin. Merimiehet vilkuttivat meille sieltä ylhäältä ja me tietysti takaisin.

Hämmästyttä saattoi herättää niin merimiesten kuin Alpon miehistönkin keskuudessa se, kun eräänä kesänä veneemme hytin katolle oli aina sidottu lastenvaunut, joita helmikuussa syntynyt pikkusiskoni tarvitsi Hailuotoon tai johonkin muuhun saareen päästyämme.

Alpo on todellakin jäänyt vahvasti mieleeni suurine, kyljissä roikkuvine autonrenkaineen ja siksi, että miehet, mikäli heitä kannella sattui näkemään, olivat aina hyvin mustanaamaisia. Töissähän Alpolla oltiin!

Eipä pikkutyttöni mielessäni silloin taatusti käväissytäkään, että joskus vielä tekisin jotakin Alpon hyväksi ja pääsisin sen kyytiinkin ja vielä Ranskan aluevesillä.

Olen ollut etuoikeutetussa asemassa päästessäni seuraamaan melko läheltä Alpon ”uutta elämää” siitä saakka, kun Oulun kaupungin kanssa käytiin ensimmäisiä tunnusteluneuvotteluja siitä kenen hoitoon tuo historiallinen hinaaja-satamajäänsärkijä pääsee. Alpon koko elinkaari alkoi kovasti kiinnostaa, enhän tiennyt mistä se oli kotoisin ja mitä tehnyt ennen Ouluun tuloaan. Vähitellen historia selvisi ja kunnioitus syveni entisestään.

Toppilan Pukseeri ry sai Toppilasta vuokratuksi omat tilat, joita on vuokrattu edelleen varojen keräämiseksi Alpon kunnostukseen, ja silloin oli aivan pakko jo tehdä jotakin. Merikillan ensimmäinen siivous ystävättäreni Railin kanssa otti lujille, mutta kun tiedettiin minkä vuoksi tehtiin töitä, niin jaksettiin. Talo oli ollut käyttämätön ties kuinka kauan ja siksi siivousjälkikin oli todella näkyvää. Myöhemmin näitä hommia on tehty mm. Haukiputaan Mieskuoron naistoimikunnan, Harppujen, avustuksella.

Jo muutamana vuonna on Toppilan rannassa vietetty Normandian maihinnousun juhlapäivää 6.6. Talkoovoimin ”Pukseerin naistoimikunta” on järjestänyt hernekeitot ym. tarjoilut yleisölle ko. päivänä. Noita Alpo-töitä hommaillessa on romanttisuuteen taipuvassa mielessäni ollut usein ajatus siitä, että lähtisin Normandiaan, totta kai! Osaan laittaa ruokaa, siis lähdän kokiksi! Ilman muuta! Ottaisin väliajoilla aurinkoa kannella ja nauttisin aavan meren ihanista, pehmeistä aalloista, meri-ilmastasta, lempeästä tuulenvireestä ja auringosta, joka paistaisi joka päivä.

Mutta sitten alkoi kuulua kummia. Mitä lähemmäs Alpon lähtö Normandiaan tuli, sen varmemmaksi tuli myös se, että naisia ei sille reissulle mukaan otettaisi. Vaikka kuinka olisi narissut, niin muutosta asiaan ei kuulunut.

Luojan kiitos, sanon nyt kun reissu on tehty. Ihan 100-prosenttisen varmasti olisin hypännyt maihin jo ensimmäisessä pysähdyspaikassa, Pietarsaaressa, jonne mentiin myrskyn vuoksi suojaan, ellen sitä ennen olisi pelkästä kauhusta menettänyt henkeäni.

Jonkin verran kai oli suunniteltu ja varsinkin haaveiltu, että Alpon miehistön ”tyttöystävät” kävisivät jossakin vaiheessa tapaamassa miehiään. Määränpäähän oli selvillä, se olisi Ranskan Caen, Alpon pääetappi, jossa sankarimme viipyisivät pitempään kuin muissa satamissa. Kysellessäni asiaa Toppilan satamassa sateisena päivänä, jolloin oli Alpon lähtöhetki, ei kukaan ”tyttöystävä” kuitenkaan ollut lähdössä ja kun minulta tiedusteltiin samaa asiaa, vastaukseni oli, että en tiedä, ehkä, ehkä en fifty-fifty. Mutta kun Alpo irtautui laiturista ja katselin sen ahteria vilkutellessani ja silmiä pyyhkiessäni, mieleeni jysähti, että onhan sinne päästävä! Heikille lähetin illansuussa seuraavanlaisen viestin: ”Melkein silmät päästä tippunu itkusta, oli niin juhlava irtautuminen. Sataa kuin saavista kaatais. Tiina tutkinut oisko yöpaikkoja Caenissa”.

Niinhän siinä kävi, että keskimäinen tyttäreemme Essi, Antin Tiina (= miniähdokas) ja minä päätimme sinä päivänä, että lähdetään, jos saadaan kohtuullisen läheltä Caenia asunto. Sitten oli vielä yksi mutta. Pukseerin hallituksen päätöksellä Alpon maajoukkoihin Normandian matkan aikana kuuluivat Juha Kämäräinen, Timo Iik ja Kerttu Nuortimo. Voisinko olla viikon pois? Poikien kanssa juteltuani he olivat kovastikin myönteisiä suunnitelmalleni, kiitos heille.

Tiina on nettinero ja niinpä hänen tehtäväksensä tuli tietysti kämpän etsiminen. Mutta sitä ei löytynyt mistään. Kaikki paikat varattu, ei kopin koppia. Siis ei mihinkään Caeniin! Kyllä oli surkeaa. Ei muuta kuin taas silmiä pyyhkimään. Että maailma voikin kohdella noin julmasti!

Mutta Tiina oli sinnikäs ja sitkeä. Meni päivä ja taisi mennä toinenkin ja sitten tuli tieto, että Caenista noin 10 kilometrin päässä olevassa Caironin kylässä on yllättäen vapaana kokonainen talo, vuokrakin ihan kohtuullinen. Kaiketi joku oli peruuttanut asunovarauksensa?! Netistä saatiin kuvat nähtäväksi, mutta pieniä olivat eikä niistä saanut oikein käsitystä. Kuitenkin rohkeina tyttöinä päätimme, että asutaan missä vain, kyllä sitä viikon verran kestitään vaikka homesieniviljelmällä!!!

Seuraavaksi olikin matkalippujen vuoro. Nettinero taas töihin ja ei kauankaan, kun kaikki oli kunnossa. Lähtö Helsingistä 04.04.2004.

Pihi kun olen, matkustin edellispäivänä junalla Turkuun Tiinan luokse. Mutta mikä yllätys. Junassa oli joku muukin matkalla Caeniin. Kun lähdin ostamaan ravintolavaunusta juomista, kuulin tutun äänen sanovan: ”Päivää rouva Nuortimo”. Kukas muu kuin ase-Timppa, oikealta nimeltään Timo Räätäri, ja matkalla Tampereen ja Saksan kautta Caeniin ja Alpolle. Tampereella sanottiin sitten vain, että ”terve, Caenissa tavataan”. Timo lähti lentokentälle ja minä hyppäsin Turun junaan.

Istuessani Turun junassa sain Alpolta viestin. Kivelän Timo ilmoitti, että pitäisi saada Suomen lippuja ainakin 25 kappaletta. Minä kysyin: Montako metriä kanttiinsa. Vastaus tuli: Alle metriä saisivat olla. Niin sitten Turkuun päästyäni lipunmetsästyksen! Kuljimme Tiinan kanssa liikkeestä toiseen ja Tiina soittelikin moneen paikkaan. Lopulta löysimme 10 Suomen lippua koko Suomen Turuust!

Seuraavana aamuna matkasimme Tiinan kanssa bussilla Helsinkiin, jonne tuli myös Kokkolasta Essi oltuaan yötä kaverinsa luona jossakin Hesän lähistöllä. Viimeisenä seuraamme liittyi Erkki-Iivari Talus silli- ja savulohituliaisineen. Yhdessä ulkomaan puolelle ja jo kohta kuulutettiin Pariisin kone lähteväksi.

Kun pääsimme Charles de Gaullen kentälle matkatavaroiden saamisen jälkeen, ensimmäinen tehtävämme oli vuokrata auto. Netti-Tiina oli varannut sen jo etukäteen. Saimme käyttöömmme uudenkarhean Renault Meganén, jolla oli ajettu alle 3000 kilometriä. Autonvuokraajapoika antoi meille hyvät ajo-ohjeet, tokihan meillä karttakin oli, eikä kauankaan kun olimme jo sivuuttaneet Pariisin ja sitten jo jouduimme ensimmäiseen tietulliin. Matkan aikana niitä oli ainakin viisi ja jokaisessa oli eri maksu.

Matkaa oli reilut pari sataa kilometriä ja mukavastihan se taittui. Sää oli kaunis ja jutut mukavia. Muutamien koukeroitten jälkeen olimme Caenin keskustassa, kanavan satama-altaassa ja kas! Siinä se Alpo oli! Ihana ”Aku Ankan hinaaja” mahtavien huvipursien ja –risteilijöiden ympäröimänä. Tuli jotenkin epätodellinen tunne. Miten Alpo voi olla täällä???

Mutta siinä se vain oli ja miehetkin olivat tuttuja.

Tuliaiset kaivettiin esille. Iivarin kalasaaliin lisäksi oli Tiikeri-, Taateli- yms. kakkuja, erityisesti Hanna-tädin kakkuja, jotka merimatkan aikana olivat päässeet loppumaan. Sitten tietysti ruoanlaittoon! Miehet onnellisia, kun oli pitkästä aikaa naiskokkeja. Tottahan siinä miehetkin auttoivat. Hyviä olivat uudet potut, voi-sipulikastike sekä lohetauti ja sillit.

Essi ja Tiina lähtivät etsimään asuntoamme, joka muutaman mutkan jälkeen oli löytynyt. Kun tytöt tulivat takaisin, tuntui, että he eivät saa sanaa suustaan. Mutta lopulta he saivat sanottua: ”Voi, äiti Et usko! Aivan ihana talo, kaksi sataa vuotta vanha ja juuri peruskorjattu. Me olemme sen ensimmäiset asukkaat”.

Ihastelimme Caenin kaupunkia ja sen arkkitehtuuria. Normandian maihinnousun aikana Caen oli pommitettu lähes maan tasalle. Vanha kirkko oli näkyvin monumentti menneisyydestä, mutta sinne ei sen huonokuntoisuuden vuoksi päässyt sisälle. Caen on uudelleenrakennettu todella tyylikkäästi. Kaikki sodan jälkeen rakennetut talot sulautuvat tyylikkäästi vanhoihin rakennuksiin, mitä vielä jäljellä on.

Alpolla vielä vähän juhlistelimme tuloamme, ihmettelimme, miten kaupungilla kulkevat brittiso-tilaat olivat niin hirveän kovaäänisiä, eiväthän suomalaispojat koskaan... Mutta sitten ”kotiin” nukkumaan!

Kyllä se meidän ”Ranskan kotimme” ihana yllätys olikin kolmine kerroksineen, pyykin- ja astianpesukoneineen. Silityslautakin oli vielä muovikääreessä ja raudan pinnalla oli suojamuovi, jonka tietysti epähuomiossa poltimme. Onneksi siitä ei mitään vahinkoa tullut.

Isäntäväki oli pakannut jääkaappiin naposteltavaa, siideriä ym. virvokkeita ja keittiön baaritiskillä oli asukkaille tervetuliaismaljat, minipullolliset likööriä kauniine pikkupikareineen. Kuin piste i:n päälle.

Hyvän yön nukuttuamme lähdimme lauantaina tietysti Alpolle, jossa olikin jo täysi vipinä päällä. Ihmisiä oli ympärillä kuin meren mutaa. Ei auttanut muu kuin ruveta töihin, elikkä kumarrella ja hymyillä vieraille ystävällisesti ja kutsua heitä sisälle: Entré, s’l vous plait! Oikein ranskalaisella kurkkuäärällä.

Ranskankielentaidoillani ei pitkälle pötkitty, mutta kyllä englannistakin apua oli. Kaikenlaisia kysymyksiä sai vastattavakseen ja vieraskirjaan tuli nimiä lähes virtaamalla. Ranskalaiset olivat erittäin kiinnostuneita kaikesta, mikä koski Alpoa, ja vieraita riitti runsaasti jokaiselle päivälle, minä Alpo Caenissa vietti.

Illan rauhoittuessa aloimme hämärän turvin valmistella pientä juhlatilaisuutta. Iivarilla oli syntymäpäivä. Alpon kannella pidettiin pikku puheita ja lahjakin oli ojennettavana päivänsankarille. Oli hyvät tunnelmat ja mukaan tuli yllättäen partainen trubaduuri, joka puhui niin ranskaa kuin englantiaakin. Hän soitteli hanurillaan ja kitarallaan ja koko porukka tietysti lauleskeli mukana. Miehet pistäytyivät välillä kaupungilla, kuka missäkin. Sitten vain nukkumaan. Seuraavana päivänähän oli se suuri D-day!

D-dayna meille Caironissa asuville kävi niin, että ymmärsimme olevamme erityisalueella, josta ei ollut lupa poistua kuin vasta joskus illansuussa. Kylän omat asukkaatkin saivat liikkua vain erityisluvalla, jonka olivat joutuneet hankkimaan ajat aikaisemmin. En tiedä, kuinka monta asukasta Caironissa on, mutta pieni se kylä totta tosiaan on. Talomme toisella puolella oli naapurina lintutila ja toisella härkätila. Kaikesta huolimatta kylän joka ikisen kujan nurkalla oli vähintään kaksi poliisia, olivathan Arromanchessa arvokkaat henkilöt mukana 60-vuotisjuhlissa. Ei auttanut muu kuin katsella televisiosta kun Englannin Ellu ja muut suuruudet pitivät puheitaan. Alkuillasta sitten pääsimme jälleen Caeniin Alpon luokse, jossa vierailijoita oli ollut jälleen koko päivän. Jossakin vaiheessa Alpoon oli törmännyt myös Markus, suomalaispoika, joka opiskelee Caenin yliopistossa ja on opiskellut Oulussakin. Muitakin suomalaisia oli kuulemma tavattu.

Nuortimon Antti, joka oli noussut Alpolle Kielin kanavassa, Rendsburgissa, ja kaverinsa Tuomelan Ile, joka oli tullut lentäen Pariisiin kautta, olivat kuvaamassa tapahtumia ja he olivat myös vuokranneet auton. Päätettiin, että maanantaina illalla lähdemme Omaha Beachiin, mutta koko porukka ei mahtunutkaan mukaan ja niinpä minä jäin Caironin talon puutarhaan virkkaamaan sängynpeitettä. Minulla on aina käsityö mukana. On toki hauska kertoa lastenlapsille, että mummulla on sängynpeite, jota on osittain virkattu Ranskassa, mm. Normandian 60-vuotismaihinnousupäivänä.

No, siinä jonkin aikaa virkattuani ilmestyi siniseksi maalatusta, takorautaisesta portista miehen käsi, joka tavoitteli ripaa. Mielessäni ehti pyöriä jos jonkinlaisia ajatuksia, mutta yhtäkkiä käsi sai käsivarren, vartalon ja päänkin. Kivelän Timpan iloinen virnistys ja hyvän illan toivotus sai sydämeni rytmin taas paikoilleen. Hän oli tullut Caenista polkupyörällä! Eihän toki matka pitkä ollut, mutta miten hän oli osannut? Olimme kyllä kertoneet Timolle asuntonne osoitteen, mutta minusta Caenin ja Caironin väliä kuljettiin joka kerralla eri tietä. Niin mutkikkaita ja sotkuisia ne ”polut” minusta olivat. On se Timppa kyllä melkoinen sissi! Kiva kun sain seuraa. Kumma vain, kun kaljakaan ei kelvannut. Pelkkää vettä killitteli, kummajainen.

Miehistöstä kyllä huomasi, että merimies on aina merimies! Muutama päivä oli oltu maissa ja aivan selvästi näki, että sormet syyhysivät merelle. Jo seuraavana päivänä Alpo lähtikin merelle, ei sentään vielä lopullisesti, vaan palatakseen illalla takaisin.

Essi ja Tiinan kanssa ajelimme Normandiaa ristiin rastiin, Iivari oli lähtenyt jo aamulla, joten hän ei ollut enää mukana, sitä paitsi hänkin oli vuokrannut auton Caenissa olon ajaksi.

Maisemat olivat vehreitä ja avaria. Paljon viljapeltoja. Ojanpientareilla kasvoi villinä maustevehanneksia, joita me täällä Suomessa kasvatamme kesällä kasvimaallamme tai sitten ostamme kalliilla kaupasta, esimerkiksi tilliä. Punaiset unikat koristivat maisemia niin ojissa kuin kiviaitojen päälläkin. Vaatimaton kasvi.

Pikkukyliä oli paljon, jokaisessa tietysti kirkko, mutta Normandian vanhat kirkot olivat peruskorjaamattomia, niin että niihin ei päässyt sisälle. Kylien väliset tiet olivat hyvin kapeita ja mutkaisia. Tiina sompaili hienosti, vaikka kyllä vähän hirvitti, kun suuri rekka tuli tiukan mutkan takaa vastaan.

Kävimme maailmankuululla amerikkalaisella hautausmaalla, joka oli todella vaikuttava. Vieläkin iho menee kananlihalle, kun muistaa sen ristien paljouden, lähes silmäkantamattomiin vihreällä, hyvin hoidetulla nurmikentällä valkoisia ristejä, tuhansia ja taas tuhansia.

Sunnuntaisten D-day-juhlien korokkeet olivat vielä jäljellä. Ajatella, täällä olleet olleet maailman merkittävimmät johtajat vasta pari päivää sitten. Tuntui kuin itse olisi tekemässä maailmanhistoriaa.

Hautausmaan jälkeen suuntasimme Ouistrehamin kanavan suulle, jonne Alpo pian saapuisi. Kanavan laituri oli aidattu aika laajasti, emmekä päässeet lähellekään. Oli siinä huitominen ja sitten selvittäminen satamavahdille, että se on meidän Alpomme ja ”Voilà món marí”. Liekö sitten auttanut, mutta lopulta meille portti avattiin ja pääsimme tyttöjen kanssa sisälle. Essin kanssa hyppäsimme Alpon kyytiin Caeniin ja Tiina lähti Ilen ja Antin kanssa autolla. Väänäsen Antti oli valmistanut merimatkan aikana gourmet-grilliaterian. Ruoat oli kyllä jo meidän laivalle tullessamme syöty, mutta onneksi saimme Essin kanssa lasilliset punaviiniä piristykseksi.

Vietimme iltaa Caironin asuntomme viihtyisässä puutarhassa: Essi, Tiina, Heikki, Antti, Ile ja minä. Ihanan tunnelmallista oli kynttilän valossa ja viinilasin ääressä jutella kaikesta tapahtuneesta. Pojat kertoivat tapaamistaan oikeista Normandian maihinnousun veteraaneista, joita olivat kuvanneet ja haastatelleet. Se oli mielenkiintoista kuultavaa. Veteraanejahan vieraili Alpollakin. He olivat todella juhlallisen näköisiä vanhoja herroja mahtavine kunniamerkkeineen.

Nukkumaan oli mentävä ajoissa, sillä Essi, Antti ja Ile lähtivät aamulla ajamaan Pariisiin ja sieltä saman tien Suomeen.

Me jäljelle jääneet nukuimme kaikessa rauhassa pitkään ja päivällä lähdimme, minnekäs muualle kuin Alpolle. Sitten pitikin jo ruveta hankkimaan tuliaisia. Caenissa oli kaikki sika kallista, sieltä ostettiin vain välttämätön. Viini oli halpaa ja sitä pakkasimme Alpoon pari kymmenen litran laatikollista. Viinikanistereihin oli selvästi merkitty: EI SAA AVATA! moneen kertaan. Jännäsimme Tiinan kanssa, miten niiden kävisi, mutta kyllä ne avaamattomina kotiin asti pääsivät.

Hyviä tuliaisia ostimme vielä Caironin läheltä Corasta, tuosta Ranskan Säästökuopasta, jossa kävimme useita kertoja matkamme aikana.

Torstaina satoi rankasti ja vietimme rauhallista päivää Caironin talossamme, kunnes iltapäivällä alkoi kirkastua. Lähdimme Alpolle, jossa oli jo selvästi lähdön tunnelmaa. Jarkko ja Esa kävivät Renault'illamme kaupassa ostamassa matkaevästä ja kyllä sitä paljon piti ollakin. Seuraavana päivänä oli lähtö kotimatkalle, niin Tiinalla ja minulla kuin Alpolla miehistöineen. Lähtövalmisteluja puuhasteltiin laivalla innokkaina.

Eipä sitten muuta kuin: Hei, hei Alpo ja urhea miehistö! Oulussa tavataan!

Me naiset hyvästelimme ystävämme ja ajelimme Coran kautta asunnollemme. Ilta kului siivoillessa ja pakatessa. Aamulla tulisi talon emäntä kello viiden aikaan tarkastamaan paikat. Hän oli tullessamme saanut 150 € takuurahaa ja jos läpäisisimme syynäämisen, saisimme rahat kaikkienensa takaisin.

Saimme rahamme ja sitten auton nokka kohti Pariisia ja de Gaullen lentokenttää. Pienen kiemuran jälkeen osuimme lähtöruutuun ja huokaisimme helpotuksesta.

Normandian maihinnousu oli onnistunut sataprosenttisesti.